

Vysokoškolská kvalifikační práce (diplomová práce)
posudek oponenta

Jméno a příjmení studenta, vč. titulů: Ivana Bendová

Název práce: *Život podle nich*

Slovní hodnocení:

Diplomantka Ivana Bendová se ve své práci snaží uchopit svět životního stylu mladých, přičemž se zaměřila na jednu jeho současnou veřejnou prezentaci, kterou umožňuje elektronická komunikace. Totiž téma se rozhodla pojmout prostřednictvím tzv. videoblogů, osobních internetových kanálů dívek, v průměru od 12 do 25 let věku, která sdílí prostřednictvím serveru *Youtube* a ukazují v nich svá vlastní videa, v nichž přibližují svůj přístup k líčení, své pojetí módy a v širším smyslu v nich i prezentují svůj životní styl. Na základě zážitku z prezentací videí či projevů modellingu ve veřejném prostoru si Bendová klade otázky, co dívky k vytváření blogů či jiných projevů veřejné prezentace vůbec vede, co je na jejich pojetí osobitého, jakým způsobem tato forma komunikace funguje a jak obecněji odpovídá současným společenským trendům (*snaží se poodhalit jaký je vztah mezi bloggerkami, jejich sledovateli, tržní ekonomikou a populární kulturou*). Svoji výpověď nabízí prostřednictvím vlastních, osobitých živých performance odpovídajících jejímu (uměleckému) oboru. Tyto performance, které zpracovávala a postupně i prezentovala v průběhu dvou let, co se tématu věnovala, tvoří strukturovaný celek, ještě rozdělený do několika konkrétních sond. Celek bude prezentován v rámci obhajoby. Již nyní je však nutné konstatovat, že se autorce podařilo poukázat na různé prvky, z nichž se videoblogy a veřejná prezentace obecně skládají a svébytným způsobem tak poodkrýt praxi provozování jejich i konkrétního žánrového, genderově značně vymezeného pole.

Videoblogy by se daly definovat jako audiovizuální forma internetových zápisníkových prezentací konkrétního jedince či skupiny rozvíjející starší internetový komunikační prostředek nazývaný obecně blog. Dynamiku videoblogu v posledních letech umožnilo zjednodušení přístupu k digitálnímu záznamu, práce s ním a vysoké přenosové kapacity cenově dostupného internetového připojení. V práci s výše zmíněnými videoblogy zabývajícími se módou dochází autorka k přesvědčení, že principiálně nejsou nic až tak nového. Chápe je jako transformovaný obsah části časopisů pro dívky, které vycházely v ČR již od 90. let 20. století (*Dívka, Bravogirl, Cosmogirl* ad.). Ty se pouze přelily do nové formy, nefiltrované redakcí, vycházející přímo od vrstevníků. Na první pohled by se tak mohly současné elektronické formy vyjádření zdát mnohem svobodnější než ty starší časopisecké. Ovšem vedle technických posunů, jež svobodnější vyjádření dívkám umožňují, přináší videoblogy i reprodukci mnoha starších stereotypů, dá se říci, že některé naopak i rozšiřují. V první řadě je takto lze hodnotit z genderových pozic. Ve videoblozích je totiž potvrzován tzv. dívčí svět, který média (zejména v západní společnosti) s ohledem na starší praxi rozvíjela již od poloviny 20. století. Videoblogy přináší pouze nový formát, dívkám však nabízí tradiční přístup do veřejného prostoru založený na prezentování svého těla a jeho více či méně umělých úprav. Ty ve videoblozích nabývají svých nových, osobitějších vyjádření (vlastní podoby líčení, autentický prostor vlastního pokoje atd.). V tomto směru přináší větší možnost tzv. *voyerismu*, který v kontextu médií označuje odhalování privátních a intimních informací a jejich obsedantní formy sebeprezentace. Jde na jednu stranu prostřednictvím nového formátu (jaký třeba na počátku 20. století představovalo kino) o posunutí doposavad

známého spektaklu, na druhou stranu však nepřekračuje rámec tradičních společensky sdílených hodnot rozděleného ženského a mužského světa.

Dle mého názoru si diplomantka těchto partií videoprezentací dobře povšimla. Projevují se například v její performanci vztahující se k reflexi převlékání modelky v městském sadu nebo v případě série akcí spočívajících v předvádění obsahu kabelek jako veřejné prezentace běžných každodenních věcí. V těchto případech by se na její tvorbu dala dobře aplikovat teorie tzv. *brikoláže* často používané v subkulturních studiích. V jejich kontextu se jedná o přiřazování původním aktům (či předmětům) zcela nové významy a s tím spojené vytváření odlišného (resistentního) způsobu prožívání reality, kterou diplomantka ve svých performancích nastoluje. Otázkou zůstává, zda kromě zjištění, že videoblogy reprodukují spoustu stereotypů a jsou tak ukázkou jistého mechanického pokroku, lze hovořit i o nějakých jiných osobitých prvcích, které tato forma komunikace přináší. Chtěla by svojí tvorbou Bendová demonstrovat právě jistou stereotypnost, kterou při bližším zkoumání videoblogy přináší nebo v ní navrhuje nový možný způsob uchopení blogů?

Další rovina obsahu se vztahuje k teoriím populární kultury a spočívá v přijetí faktu, že sledované módní videoblogy jsou její součástí. Jedna rozšířená teorie hovoří o populární kultuře jako kultuře vytvářené (především) producenty pro široké masy. Ti se s cílem uspět snaží ve své práci reagovat na přání publika, ovšem zároveň s jeho myšlením manipulovat (vytváření tzv. hegemonie). Její šíření pak probíhá prostřednictvím různých komunikačních prostředků, když jako úspěšný produkt populární kultury můžeme chápat jeho všeobecnou známost a masovou konzumaci. V případě našeho tématu bychom mohli brát jako komunikační prostředek právě videoblog, jenž dovoluje jednotlivým bloggerkám s různým úspěchem šířit své vidění světa a dosahovat uznání u svého publika. Z prezentovaného materiálu mi připadá, že se diplomantka snažila hegemonní diskurz, který bloggerky vytváří, vystavit kritice. Podobný styl videí, které nakoukala, tak ve své práci přetavila v originální širší společenskou výpověď. Jak sama říká, občas působí její performance jako karikatura (velikonoční líčení, performance v parku), jindy nicméně nabízejí zcela jiné směřování komunikace blogu (například performance s ukázkami předmětů v kabelkách na majálesu, popis oblečení a jeho původu v performance *Klauzurní oblečení*).

Jak již bylo naznačeno, cíl práce vidím ve snaze o osobitou interpretaci životního stylu mladých dívek, zejména jeho veřejné prezentace. Otázce životního stylu mladých se věnuje i soudobá česká sociologie. Například jeden příspěvek v Sociologickém časopise z roku 2010 (autorky Pyšňáková a Hohnová) se zabývá trendy a hodnotami současných mladých lidí v České republice. Autorky článku dospívají k závěru, že pro mladé je veřejná prezentace (ať již virtuální či autentická) velice důležitá a zásadně do ní mladí promítají svojí vlastní identitu. Identita je přitom přímo vtělena do spotřebního zboží, které mladým zajišťuje nejen sociální integraci, ale zároveň i jistou míru autonomie. Ve většině videoblogů, které diplomantka zkoumá, se přitom objevuje také velké množství spotřebního zboží, dokonce jej bloggerky konkrétními značkami často propagují. Právě akty, které spotřební zboží podporuje, jako je líčení či předvádění oblečení, se z bloggerek stávají individuality. Povšimla si diplomantka, zda se naopak bloggerky proti některému spotřebnímu zboží vymezují? A třeba vznikají i nějaké rozdíly mezi přístupem bloggerek, které jsou založeny na jejich životních pozicích (jsou z města či venkova, bohaté či chudé apod.)? Jiný sociologický příspěvek, který se věnoval mladým lidem trávícím volný čas v obchodních centrech, zaznamenal totiž rozdíly v otevřenosti mezi mládeží v menších městech a Praze, ve které zůstávali teenageři mnohem uzavřenější.

Práce se z perspektivy humanitních věd, ke kterým mám odborně nejbližší, zabývá zajímavým a nosným tématem blízkým zejména mediálním oborům, sociologii či studiím populární kultury. Diplomantka k němu zaujala sice jiný přístup odrážející její obor, nicméně i z něj lze vyzorovat její schopnost kritického pohledu, kritéria, které by dle mého názoru měla každá vysokoškolská práce, jedno přitom jaké disciplíny, splňovat. Do budoucna by jistě stálo za zvážení, zda by výsledek neměl být prezentován i mimo umělecké prostředí, třeba v rámci některého interdisciplinárního semináře či kulturní akce. Mohla by tak být odborníkům i laické veřejnosti jiných disciplín nabídnuta možná alternativní perspektiva přístupu, případně by o tento typ interpretace mohl být obohacen i nějaký interdisciplinární projekt.

Otázky k rozpravě:

Otázky vyplývají z textu a většina z nich je již nadhozena výše ve slovním hodnocení.

Souhlasí diplomantka s mým tvrzením o populárních videoblochách jako reprodukci tradičních genderových rolí? Případně, že nikoliv či pouze částečně, narazila při pozorování či vytváření performance na nějaké momenty, které by právě tradiční roli ženy jako objektu zájmu zpochybňovaly či naopak potvrzovaly?

Došlo v rámci výzkumu či vytváření práce ke ztotožnění s některou hrdinkou nebo práce vychází právě z onoho opozičního čtení, které má nabídnout novou alternativu vůči stávajícím videoblogům?

Lze ve videoblochách nějak pozorovat rozdíly postojů bloggerek podle jejich identity, ať už šlo o protiklady město a venkov, chudí kontra bohatí, apod.? Popřípadě mají bloggerky potřebu se obecně vůči nějakému zboží, popřípadě i společenskému dění vymezovat nebo jde spíše o bezproblémovou, volnočasovou zábavu, zcela odpolitizovanou?

Závěrečné hodnocení: „Diplomovou práci doporučuji k obhajobě.“

Návrh klasifikace: A

Posudek vypracoval(a): Mgr. Tomáš Kavka, Ph.D.

Datum: 7.5.2015

Podpis: